HOW NOT TO MISS AN INTERVIEW ?

Carmen Neamțu, Assoc. Prof., PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract: Jeweller of words, the journalist wants that his questions to be able to point out the very best in his guest. Through the proposed examples, the paper aims to show how to transform a dull question into a provocative one in order to get an inspired interview. We will try to avoid a boring discussion and turn it into a memorable one.

Keywords: Interview techniques, questions to avoid, how to improve your interview?

„Îmi declanşaţi diverse stări de sănătate, aşa că nu mai suport nici o întrebare". (Irina Loghin, cântăreaţă de muzică populară şi fost deputat în Parlamentul României)

Alintat adesea „bijutier al cuvintelor", ziaristul-intervievator provoacă discuţii şi îşi propune să reţină atenţia cititorului său. Spirit iscoditor, acesta îşi doreşte ca întrebările sale să scoată ce e mai bun în interlocutorul său. Lucrarea urmăreşte , prin exemplele propuse, modalităţile prin care întrebările inspirate nasc interviuri reuşite. Dar şi mijloacele prin care un jurnalist poate salva o discuţie seacă, transformând-o în una memorabilă.

Întrebările nereuşite nu-l ocolesc nici pe ziaristul începător, care învaţă din mers tehnicile intervievării, nici pe jurnalistul cu experienţă, care poate cădea în banal, sclav al obişnuinţelor sale de-a lungul anilor. Întrebările proaste sunt cele care jignesc invitatul, dar şi cele care izvorăsc dintr-o nedocumentare a jurnalistului, cum ar fi: „*Domnule XY, vă rog să ne spuneţi două-trei cuvinte despre dumneavoastră"* sau „*Ce mai faceţi?; „Cum o mai duceţi?"*

Nu uitaţi că interlocutorul dumneavoastră trebuie tratat cu respect! Fiţi atent ce gesturi faceţi, ce cuvinte vă vin pe limbă! Deseori jurnaliştii sunt catalogaţi ca fiind nepregătiţi, superficiali, părând a născoci întrebări pe loc şi dornici de a vorbi prea mult. Nevrând să fie mai prejos decât invitaţii lor, jurnaliştii afişează „un aer de exegeţi ad-hoc, dornici să pronunţe fraze memorabile, iar nu să pună în valoare ştiinţa de carte ori inteligenţa invitaţilor".[1] În acest sens, iată cum sună (şi cât de lungă este!) întrebarea adresată de George Arion scriitorului C-tin Ţoiu: *„V-aţi născut în 1923, m-am născut în 1946. Ce aţi făcut până când am devenit colegi de planetă, domnule C-tin Ţoiu? Cum v-a înrâurit familia? Dar contextul istoric? V-a fost limpede drumul pe care doriţi să mergeţi? Aţi avut modele? Aţi determinat ceva, cineva, destinul în mod hotărâtor? Aţi avut o existenţă lineară? Aţi cunoscut rupturi? Tânărul care aţi fost l-ar privi cu simpatie pe cel care sunteţi astăzi? Cel care sunteţi astăzi l-ar judeca pe tânărul care aţi fost?*"[2] Toate aceste întrebări în lanţ puteau foarte bine să fie puse pe rând, toate la timpul lor. Simpla lor cumulare nu face decât să-l deruteze pe invitat, care nu mai ştie la ce să răspundă. Iar cititorul pierde şirul curiozităţilor, fiind bombardat de întrebări greu de urmărit, care nu curg firesc, din răspunsul

[1] Mircea Vasilescu, art. „Recursul la Pivot şi la Sava", în Dilema, an.X, nr.498, p.8. Întrebarea trebuie să fie clară, pentru a fi înţeleasă fără echivoc de interlocutor. Căci Literature is the art of writing something that will be read twice; journalism what will be grasped at once. (…) Journalism is literature in a hurry, remarcă Cyril Connolly, în Writing Feature Articles. A Prectical Guide to Methods and Markets, 3rd edition, Brendan Hennessy, Focal Press, MPG Books Ltd., Bodmin, Cornwall, 1997, p.185.

[2] George Arion, O istorie a societăţii româneşti contemporane în interviuri, Ed. „Premiile Flacăra", Bucureşti, 2005, p.538.

BDD-V46 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:52 UTC)

intervievatului. Iată un exemplu de cum ordonează jurnalistul curiozităţile biografice în întrebări pentru scriitorul timişorean Mircea Mihăieş[3]: *Un scriitor/publicist important este rodul unei tot atât de importante biografii? Ce importanţă acordă Mircea Mihăieş biografiei lui?; Sunteţi arădean la origine, rădăcinile culturale vă ţin încă aici. Când şi cum aţi evoluat ? Spre ce se îndreaptă scriitorul Mircea Mihăieş? Spre ce genuri ori zone ale literaturii?; Pentru dvs., cum se mai numeşte astăzi „o prietenie literară"? Cumva „interesărie de grup" sau „pură şi veche comuniune de suflete şi cărţi"?*

O altă tendinţă în interviu este aceea a jurnalistului care nu suportă să pună doar întrebările, el îşi doreşte să comenteze, să-şi exprime opiniile orgolios, uitând că interlocutorul său este „vedeta“ de la care publicul aşteaptă răspunsuri. Ziaristul cade deseori în capcana frazelor arborescente, cu multe subordonate, făcând din interviu un exerciţiu dificil de urmărit. Din reţeta interviului nu lipsesc clişeele în detrimentul originalului în exprimare (*„Domnule X, se vede cu ochiul liber că …”; „E clar ca lumina zilei că…”; „Neuitatele şlagăre vii ale dvs. le-aţi adunat acum într-un album spre aducere aminte pentru tânăra generaţie. De ce sunteţi oare aşa emoţionată?”*).

Această tendinţă a jurnalistului-orgolios comentator se întâlneşte şi în revistele de cultură, unde se pleacă des de la ideea că intervievatorul nu poate fi mai prejos decât invitatul său. De aceea, nu de puţine ori, întrebările foarte lungi vin/vor să dovedească competenţa intervievatului. Iată o întrebare apărută în revista arădeană „Arca“, lungă de o pagină, format A5! „Despre vocaţia studiilor patristice şi reperele formării teologice“, interviu semnat de Mihail Neamţu. La răspunsul interlocutorului care observă cum sute de tineri s-au călugărit, iar alţii au devenit misionari şi mărturisitori ai Ortodoxiei în viaţa cetăţii, urmează întrebarea a doua a dialogului, de la pagina 38: „Alţii însă au rămas pe aceleaşi cărări ale confuziei. Îndrăznesc să fac o digresiune. Tot acest fenomen face parte dintr-un proces oarecum predictibil de redescoperire a credinţei în modernitate. Orice neofit trebuia să străpungă mai multe straturi de opacitate pe parcursul unei căutări spirituale – ara mai întâi bezna produsă de absenţa unei cateheze a Bisericii timp de aproape cincizeci de ani, apoi protocronismele care amestecau transcendenţele carpatine cu «noul Ierusalim» de la Pucioasa (inclusiv prin vocea unor episcopi ai Bisericii Ortodoxe Române). Un exemplu foarte recent este delirul subiectiv al unui universitar arădean, fost primar al urbei de pe Mureş, dl. Dumitru Branc (economist de meserie), capabil să amestece radiestezia cu Ortodoxia, pelerinajele la mormântul părintelui Arsenie Boca şi veneraţia pentru «înţeleptul Sanat Kumara», citatul din Brâncuşi cu «zeiţa compasiunii Guam Yin». Estetic vorbind, este un cocktail de prost-gust, însă foarte răspândit într-o cultură cu repere istorice precare, pentru care sincretismul echivalează cu toleranţa iar aderenţa la Crezul Bisericii devine automat un exclusivism sau un fundamentalism. Mulţi oameni de bună credinţă cad pradă acestei oferte «spiritualiste» de tip New Age în lipsa discernământului personal, a unui mediu de dialog deschis, a unor duhovnici capabili nu doar să condamne, ci şi să explice erorile de judecată teologică şi, în sfârşit, în absenţa unei educaţii în domeniul istoriei religiilor. Spun toate acestea pentru a înţelege situarea unei întregi generaţii. Te-aş întreba cum ai ieşit din acest păienjeniş de trimiteri, cum ai tratat aceste abracadabrante oferte?“ Spaţiul nu ne permite să reproducem toate întrebările extrem de lungi ale interviului. (Vezi pe www.revistaarca.ro, întrebările de la pagina 41 a revistei cu numărul 226-227-228/2009, a treia întrebare în interviu, dar şi a patra, care depăşeşte o pagină A5 de revistă. (pp.42-44).

[3] Interviul a apărut în revista „Arca”, Nr. 1,2,3/2004, Carmen Neamţu, „Literatura nu e un templu, dar nici bordel”.

BDD-V46 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:52 UTC)

O întrebare care traduce proasta inspiraţie a jurnalistului este: „*Domnule X, cum vă simţiţi în oraşul nostru?”* În emisiunea de ştiri „Poveştiri adevărate“ de la postul de televiziune „Acasă“, este prezentată povestea unei fete de 23 de ani, imobilizată la pat. Iată cât de „inspirat“ şi „sensibil“ este ziaristul:

- *(Reporterul către tânără):* **Te afli la mare încercare, Gabriela…**
- *(Reporterul către mama fetei):* **Cum aţi petrecut sărbătorile? Ni s-a spus că ar dori să danseze? / V-aţi gândit că aţi putea s-o pierdeţi?**
- *(reporterul către Gabriela):* **Gabriela, de ce suferi tu aşa? / De ce te-ncearcă Dumnezeu aşa? / Pe tot parcursul materialului ai plâns. De ce? De ce aceste lacrimi? / Cât de greu trec aceste zile peste tine? Ce este în sufletul tău, ce se întâmplă acolo?**[4]

David Randall, în **Jurnalistul universal,** Ed. „Polirom“, Iaşi, 1996, p.68, recomandă evitarea acestor întrebări, precizând: „A întreba o persoană care a fost implicată într-o tragedie *Cum vă simţiţi?* este ca şi cum i-ai sugera un răspuns-clişeu sau un refuz de a mai răspunde la alte întrebări. Dacă aceste persoane şi-au pierdut unicul fiu în catastrofa aeriană, cum ai aştepta să se simtă? Încântaţi? (…)“;

Aşadar, întrebările bune sunt cele care apar în urma răspunsului invitatului, ca o continuare fericită a replicii lui, reacţie care nu este abandonată de jurnalist, ci, din contră, dusă mai departe printr-o altă întrebare, chiar dacă ea e una incomodă pentru invitat. Iată cum Eugenia Vodă continuă „povestea“ invitatei, Mihaela Rădulescu, cu o întrebare nouă. Chiar dacă întâmplarea povestită de vedetă ar fi fost suficientă în economia interviului, Eugenia Vodă continuă cu o nouă întrebare sugerată de răspunsul divei:

***Mihaela Rădulescu*: -** *Lucrând ca reporter începător la o televiziune, patronul m-a trimis la mare să fac un reportaj despre chiftele, la un restaurant cu care avea oarece interes. Din motive de pană pe autostradă, reportajul n-a mai ajuns la timp la ştiri, drept pentru care am fost dată afară.*

***Eugenia Vodă*:** *– De atunci urăşti chiftelele?*

***Mihaela Rădulescu*: -** *Definitiv! Azi n-aş mai accepta să fac un reportaj dezonorant despre chiftele.*

***Eugenia Vodă*: -** *Crezi că e mai dezonorant să faci un reportaj despre chiftele decât să inviţi în emisiune nişte «chiftele» pe care nu dai doi bani, dar cu care patronul are oarece interes?*

„*V-aţi gândit să reveniţi în România? Trebuie totuşi să mori acasă“*. Această întrebare e un alt exemplu care ilustrează faptul că nu de puţine ori moderatorii-jurnalişti par adesea neadaptaţi la interlocutorii lor. Aşa i se adresează Ruxandra Garofeanu într-un interviu din 12 februarie 2003, la postul TVR Cultural, pictorului Aurel Cojan, plecat de ceva vreme în Franţa. Un încurajator tablou: eşti bătrân, tataie, haide acasă să îţi dai obştescul sfârşit! Jurnalistul îl jigneşte pe invitat, de aceea o astfel de abordare trebuie evitată. Iată câteva întrebări dintr-un interviu cu scriitorul şi deţinutul politic Viorel Gheorghiţă, aflat şi el la o venerabilă vârstă. Ani pe care jurnalistul îi transformă într-un avantaj în discuţie: *La 80 de ani, cum priviţi în urmă, d-le Gheorghiţă? Cu seninătate, cu regret, cu duioşie, cu un plus de inteligenţă, cu invidie pe anii care au trecut?; Cicero spunea că „împotriva bătrâneţii trebuie să luptăm ca şi cum ar fi o boală“. Dvs. cum vă raportaţi la bătrâneţe?; Aţi spune acum, precum Goethe, „dă-mi tinereţea înapoi?”; Ce-aţi*

[4] În timp ce tatăl handbalistului român, Marian Cozma, ucis în primăvara lui 2009, într-o discotecă din Ungaria, îşi plângea fiul, aprinzându-i lumânări la căpătâi, un jurnalist de la Antena 3, Rareş Cosma, s-a apropiat şi l-a întrebat aşa: „Cum vă simţiţi în acest moment? Simţiţi durere?” Neinspiraţi, ziariştii recurg la întrebări care le traduc mai degrabă nesimţirea faţă de durerea celuilalt.

BDD-V46 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:52 UTC)

dori să vi se dea înapoi, dacă ar fi posibil?; Dumneavoastră ce-aţi înţeles o dată cu înaintarea în vârstă?; Ne-aţi putea spune ce câştigăm pe măsură ce îmbătrânim?

Din ciclul „*mai sunteţi ce-aţi fost odată*?", iată cum i se adresează jurnalista Dana Todor dirijorului Iosif Conta. Aceasta îl întreabă pe muzician: ***„Dicţionarul de muzică vă prezintă ca un promotor al muzicii româneşti. Mai sunteţi şi astăzi?".*** Cum nu demult a fost ziua venerabilului invitat, născut în 14 sept. 1924, ziarista vrea să ştie dacă informaţia de dicţionar mai e valabilă. (Vezi: interviul „Îmi face plăcere că voi fi sărbătorit şi la Arad", în cotidianul „Adevărul de Arad", Nr.2837, p.8). Interviul cu Iosif Conta nu are şapou, intrând direct în întrebări. Copleşită de personalitatea invitatului, jurnalista se complace în întrebări de complezenţă, care fac din discuţie una banală, fără sare şi piper. Iată alte întrebări ale interviului în discuţie, dovedind lipsa de inspiraţie a jurnalistului: *„Maestre , permiteţi conjudeţenilor dv. să vă transmită urări de mulţi ani, având în vedere că 14 septembrie a trecut nu de prea multă vreme"***.** (Dacă ţinem cont că interviul s-a publicat în 28 octombrie, deci cu mult după ziua invitatului, afirmaţia ocupă doar spaţiu tipografic în detrimentul altor subiecte mai interesante); *„De ce v-aţi făcut, maestre, dirijor?"* (şi un răspuns pe măsura întrebării: „Că n-am avut încotro"; *„Câte concerte aţi susţinut, prin ce săli şi cu câte orchestre?"* (Chiar ne interesează oare un asemenea bilanţ al cifrelor şi al sălilor?); *„Sunteţi un dirijor foarte eficient. Cum reuşiţi să rezolvaţi cu un gest o problemă care altor confraţi le dă de furcă câteva zile?"* (Iată o întrebare cel puţin bizară, nu ştim ce „probleme" rezolvă invitatul cu un simplu „gest", în timp ce alţi confraţi se luptă câteva zile. Răspunsul invitatului este unul care depăşeşte incoerenţa întrebării şi merită să-l amintim: *„Socotesc că a intra pe podium şi a face un concert cere un curaj extraordinar precum te-ai duce în linia întâi. După ce ai scăpat de acolo viu poţi deveni veteran. Cred că secretul unui dirijor este întâi pregătirea teoretică, ştiinţifică generală a muzicii. pentru că muzica este computer şi matematică în toate raporturile ei sonore de armonie, de contrapunct sunt raporturi matematice, ca atare devin matematice, simboluri matematice şi această ştiinţă trebuie stăpânită perfect. Cum se face aceasta? Cum se determină cântatul în ansamblu, cântatul sincron prin gest, iată dar că gesturile, dacă sunt conforme cu ideea, nu pot fi comentate şi au întotdeauna eficienţă mai mare decât vorbirea").*

Jurnalistul Sorin Haut îşi dovedeşte nedocumentarea atunci când într-un interviu îl întreabă, pe Adi Igrişan, de la trupa „Cargo": „*Adi, în primul rând, cu ce ocazie acest concert?*" Dacă nici ziaristul nu ştie, cine s-o ştie? Această întrebare care începe cu formula: „*Cu ce ocazie…"* („*Cu ce ocazie pe la noi?"*; „*Cu ce ocazie acest eveniment?"*) dovedeşte slaba pregătire a jurnalistului şi trebuie evitată. În seria întrebărilor nereuşite aş include şi bombardarea invitatului cu întrebări multiple. Jurnalistul pare să nu mai aibă răbdare cu invitatul său, lansându-i deodată un lanţ de întrebări diferite. Iată un exemplu în acest sens. În interviul cu C-tin Ţoiu, semnat de George Arion, interviu apărut la pagina 538 în volumul O istorie a societăţii româneşti contemporane în interviuri, Ed. „Fundaţia Premiile Flacăra", Bucureşti, 2005, ziaristul Arion întreabă: „*V-aţi născut în 1923, m-am născut în 1946. Ce aţi făcut până când am devenit colegi de planetă, d-le Ţoiu? Cum v-a înrâurit familia? Dar contextul istoric? V-a fost limpede drumul pe care doriţi să mergeţi? Aţi avut modele? Aţi avut o existenţă lineară? Aţi cunoscut rupturi? Tânărul care aţi fost l-ar privi cu simpatie pe cel care sunteţi astăzi? Cel care sunteţi astăzi l-ar judeca pe tânărul care aţi fost?"* Bombardat cu această luuungă întrebare, cum va răspunde invitatul? Ce va alege, dacă va alege ceva? Probabil că va răspunde la ultima întrebare, cea care o va şi reţine din şirul propus de jurnalist.

BDD-V46 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:52 UTC)

Tita Chiper[5], semnatara unor interviuri reuşite cu diferite personalităţi, în revista „Dilema“, era convinsă că există *o morală* a omului de interviu, că există situaţii în care nu se pot adresa toate întrebările care îţi vin în minte: „E, sigur, dacă ştiu că un om e-ndurerat, e-ntr-un necaz sau mai ştiu eu, nu-l întrebi treburi care l-ar pune într-o proastă situaţie… decât dacă vrei…de pildă pe Tudor Mohora de la Partidul Socialist l-am întrebat de a a căzut PCR-ul. Sigur, el mi-a explicat, şi pe urmă l-am întrebat dacă ştie – el fusese preşedintele UASCR-ului, Uniunea Asociaţiilor Studenţilor… - dacă ştie care era prima îndatorire a studentului conform statutului organizaţiei pe care o condusese. Dl. Mohora, în 1993, mi-a spus: învăţământul (…) Dl. Mohora nu ştia… Era apărarea ţării. Învăţătura era pe locul 5…”. După Tita Chiper, în cursul unui interviu jurnalistul trebuie să fie conştient că invitaţii lui „ sunt mai importanţi decât mine” (p.371). Întrebată dacă are reguli stricte atunci când porneşte un interviu, dacă pleacă hotărâtă să demonstreze ceva, Tita Chiper răspunde: „Merg cu curiozitatea mea, dar…cum să spun, încadrându-mă în teme şi vrând să demonstrez celui care coteşte un punct de vedere(…).”[6]

Este foarte adevărat că jurnaliştii îşi uită de multe ori flerul acasă. Într-un articol care se intitulează chiar aşa: *„Ziariştii îşi uită de multe ori flerul acasă. Cele mai stupide întrebări pe care le primesc vedetele*“**,** apărut în „Cotidianul“, an.XV, nr.81 (4456), la pagina 24, articol semnat de Diana Lazăr, aflăm că şi în cazul intervievării, situaţia de dialog poate semăna cu una ca în fotbal, iar jurnaliştii pot înscrie în poarta interviului sau pot eşua lamentabil. Toate ţin de tâlcul întrebării.

O dovadă de lipsă de originalitate e întrebarea: „*De ce vă numiţi X?”* sau „*Ce planuri de viitor aveţi?”* Oricât de comună şi de seacă ţi s-ar părea o întrebare, scrie Dan Teodorescu, solist al trupei „Taxi“, cred că poţi să găseşti un răspuns care să fie măcar haios. Poţi transforma orice întrebare seacă în ceva care să te pună într-o lumină favorabilă, este de părere muzicianul.

Iată şi cea mai neinspirată întrebare la care au fost nevoiţi să răspundă „Cârcotaşii“: „*Cum v-a venit ideea să vă luaţi numele de Huidu şi Găinuşă?”* Replica a fost pe măsură: „*Ideea ne-a venit din buletin”*.

Prezentatorul TV Andi Moisescu, de la PROTV, este deranjat de întrebările filozofice, „*ce cred despre dragoste”, „ce înseamnă femeia pentru mine?”* „*Cum mi-e frică să mă iau în serios, caut cu disperare umorul”*, mărturiseşte jurnalistul. I se pare cea mai elegantă variantă de răspuns!

Teoreticianul José de Broucker[7] inventariază zece paşi pentru a rata un interviu:

1. *Vă vedeţi superior invitatului ce extrem de emoţionat de abia aşteaptă să primească vizita augustei dumneavoastră prezenţe. Este, deci, inutil să vă documentaţi despre el. Improvizaţi!*
2. *Sosiţi cu întârziere. Puneţi ostentativ reportofonul pe masă, marcându-vă astfel teritoriul. Evitaţi să luaţi şi notiţe. Aveţi încredere în tehnică.*
3. *Întrerupeţi-l pe invitat cât mai des!*
4. *Nu fiţi prea curios!*
5. *Nu-l lăsaţi pe interlocutor să se simtă confortabil. Poate devia oricând de la subiect!*
6. *Impuneţi-vă de la început, arătând subiectului că ar face mai bine să vă asculte. Nu ezitaţi să-l contraziceţi, pentru a vă afirma personalitatea.*

[5] Într-o lumină orbitoare. Interviuri, Ed. „Curtea Veche“, Bucureşti, 2004, pp.364-365.
[6] Ibidem, p. 372.
[7] José de Broucker, Pratique de l'information et de l'écriture journalistique, CFPJ, Paris, 1995, p.190.

BDD-V46 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:52 UTC)

7. *Arătaţi forma finală a interviului subiectului ca acesta să intervină pe text, să schimbe ordinea întrebărilor, să modifice faptele şi opiniile. Important nu e cititorul, ci intervievatul.*
8. *Nu începeţi imediat elaborarea interviului. Lăsaţi să treacă mai multe zile sau săptămâni pentru decantarea ideilor.*
9. *Nu vă faceţi probleme cu titlul. Un titlu sobru şi neutru poate fi interesant pentru cititor.*
10. *Încercaţi să vă puneţi în valoare. Modestia poate fi un mare defect jurnalistic.*

Alintat adesea „bijutier al cuvintelor“, ziaristul-intervievator provoacă discuţii şi îşi propune să reţină atenţia cititorului său. E un „spirit curios, care cotrobăie peste tot, care deschide o fereastră spre lume, permiţând cititorului, ascultătorului, telespectatorului să călătorească la nivel planetar fără a ieşi din propria cameră. (…) ziariştii se fac ecoul zgomotului lumii, în încercarea lor de a-i da un sens (…)“.[8] Palmer e convins că intervievatorul care îşi doreşte un dialog reuşit porneşte la drum cu lecţiile făcute, cu un plan de bătaie pentru confruntarea cu invitatul său. Aceste pregătiri îl ajută pe ziarist să nu aibă timpi morţi în discuţie, să pună întrebările adecvate, care să-l conducă înspre răspunsurile cele mai bune.

Toată această gamă de întrebări şi alegerea celor ce vor fi adresate ţine de strategia reporterului şi de modalitatea lui de a întreţine şi orienta dialogul. Parafrazându-l pe Shimon Perez, aş spune că întrebările pot fi pumnale, pot jigni sau irita invitatul, după cum pot şi să vindece, adică să contureze un dialog incitant, pe care să-ţi facă plăcere să-l descoperi.[9] De o stilistică şi o vocaţie a interviului vorbeşte şi Andrei Pleşu, într-un articol publicat în revista „Dilema veche“[10]. E esenţial, deci, să ştii să asculţi, să ştii să întrebi, să-ţi alegi bine interlocutorul şi, mai ales, să ştii ce vrei să obţii de la el la capătul discuţiei. Căci marii intervievatori au darul de a scoate nu numai ce e mai bun în partenerul de dialog, ci şi ce e mai secret, mai imprevizibil în subteranele alcătuirii sale: omul ajunge să reflecteze asupra unor teme noi sau să dea în vileag gândurile latente, neexprimate încă. Astfel, un interviu bun potenţează personalitatea celui intervievat. Iar un intervievator bun cultivă dozajul optim între provocare şi discreţie. În genere, dacă la sfârşitul lecturii ţii minte mai curând întrebările decât răspunsurile, ai de-a face cu un eşec. Intervievatorul s-a pus în valoare pe sine şi şi-a transformat interlocutorul în materia primă a unui program (sau a unei stratageme) de ordin personal.

Claudiu Săftoiu[11], specialist în comunicare şi autor al unei cărţi despre comunicarea politică, menţionează câteva întrebări de control pentru reuşita unui dialog:

- Ştiţi ce vreţi cu exactitate de la interlocutorul dvs.?
- V-aţi documentat temeinic înainte de interviu?
- Aţi redactat un set de întrebări simple?
- Aţi verificat numele şi funcţiile direct de la sursă?
- Aţi cerut ca unele afirmaţii să fie reluate, prin propriile declaraţii ale invitatului? Nu vă temeţi că păreţi prost dacă nu ştiţi ceva anume. Mai bine întrebaţi. Întrebările simple sunt cele mai bune.
- Aţi întrebat pentru a obţine informaţii, nu doar opinii sau reacţii?
- Aţi căutat elementele de umor şi divertisment dintr-o relatare?

[8] Michael Palmer, Denis Ruellan, Jurnaliştii vedete, scribi sau conţopişti, Ed. „Tritonic“, Bucureşti, 2002, pp.9-10.
[9] Shimon Perez, în Mots, nr. 50/1997: „Într-o democraţie ce guvernează prin cuvinte, cuvintele pot fi pumnale, după cum pot şi să vindece. Totul depinde de modul cum sunt utilizate“.
[10] Andrei Pleşu, „Pot să vă mai enervez cu ceva?“, în „Dilema veche“, an.III, Nr. 106, p.3.
[11] Claudiu Săftoiu, op.cit., p.149.

BDD-V46 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:52 UTC)

- V-ați asigurat ca interlocutorul să nu bată câmpii sau să „vă aburească“?
- În final, v-ați întrebat interlocutorul dacă mai are ceva de adăugat?[12]
- Ați fost atenți ca să nu promiteţi surselor că veţi tratat subiectul într-un fel sau altul?
- V-ați asigurat că nu veți începe direct cu întrebarea cea mai importantă?
- V-ați format o părere despre interlocutor prin gesturile sale, ați exploatat comunicarea nonverbală?
- Ați evitat întrebările capcană, cu subînţeles?

Regizorul Daniel Pralea-Blaga este întrebat la sfârşitul discuţiei de jurnalist: *„Soţia dumneavoastră, Oltea Blaga, este actriţă la Arad. Putem spune că aţi favorizat-o în distribuţia piesei pe care o montaţi acum*?“[13] Această întrebare este mult mai reuşită decât una de genul: „*Ce face soţia dumneavoastră? Şi-a dorit să joace şi ea în piesa dumneavoastră?”* Prima variantă de întrebare, deşi mai puţin comodă, aduce reacţia interlocutorului pus în ipostaza de a lucra pe scenă cu soţia alături de ceilalţi actori. A doua variantă este o întrebare de complezenţă, care ocupă doar spaţiul tipografic al interviului. Căci e normal să-ţi doreşti să joci pe scenă din moment ce ai ales actoria! Astfel, întrebarea devine una retorică.

În interviul cu Ioan Matiuţ[14] vom vedea o modalitate de adresare a unor întrebări mai puţin convenţionale unui invitat aflat într-o dublă ipostază, aceea de poet şi de director de editură. Pentru a evita întrebările banale, de genul: „*Ce surprize pregătiţi publicului cititor?*” sau „*Cum se va numi volumul de versuri la care lucraţi?”*, invitatul poate fi abordat şi *altfel* pe invitatul său. Titlul incitant, el însuşi o întrebare, trimite la parcurgerea articolului, în urma căruia veţi descoperi un intervievat deloc anost. Iată câteva din posibilele întrebări: *Ioan Matiuţ, sunteţi de acord cu Borges: simţim poezia cum simţim prezenţa unei femei?; Aşadar, poezia şi femeia merg mână în mână; Şi poezia cum e pentru dvs.? Ca o soţie credincioasă, ca o amantă capricioasă, ca o jună focoasă, e imposibil de satisfăcut, nu te mai saturi de ea?; Contraziceţi clişeul cu poetul visător, fără inclinaţie spre pragmatism, aiurit, zăpăcit, în lumea lui. Sunteţi şi un prosper om de afaceri, aveţi propria editură; Dacă v-aş spune acum: cartea mea favorită este cartea de credit!; Confirmaţi ideea că un scriitor îndrăgostit nu e niciodată în pană de inspiraţie?; Să îndrăznesc să vă întreb cum e muza poetului Ioan Matiuţ?; În tot acest carusel în care ne-am învârtit astăzi, populat cu muze, inspiraţie, transpiraţie creativă, ce experienţe v-au marcat, transformându-vă vizibil ca om şi ca scriitor?*

Pentru a ieşi din monotonia unui dialog cu un scriitor, de exemplu, îl puteţi antrena într-o discuţie care să evite întrebările-clişeu „*Ce scrieţi acum?”; „Ce pregătiţi publicului?”*, orientându-l spre o temă generală de discuţie care să genereze un interviu interesant (Iată câteva exemple de teme de la care ar putea începe dialogurile: profesiile scriitorilor, momente ale inspiraţiei, cărţile de suflet, modele livreşti şi reale, lupii tineri ai scrisului, falia dintre genaţii etc.). În dialogul care urmează, invitatul, poetul Vasile Dan, e antrenat de jurnalist[15] într-o discuţie despre invidie, iată câteva întrebări adresate invitatului:

[12] Încercaţi să introduceţi în corpul interviului informaţiile pe care vi le oferă acum interlocutorul dvs. Evitaţi o ultimă întrebare de genul: O urare din partea dvs. în calitate de director general…(Vezi interviul cu Monica Fufezan, director fabrica MODA S.A., în „Arad Expres”, Nr.1022, p.9) sau: „Alăturând mulţumirilor pentru acordarea acestui interviu, urarea de «La Mulţi Ani!», cu prilejul zilei dvs. de naştere, vă rog să transmiteţi cititorilor un mesaj”.(Interviu cu Aurel Ardelean, în „Arad Expres”, Nr.1022, p.7.). Aceste scurte intervenţii pot fi folosite în jurnalul TV, acompaniind ştirea prezentată de crainic. Într-un ziar, un interviu elaborat se poate lipsi de aceste întrebări-stângăcii ale jurnalistului.

[13] Carmen Neamţu, „Încet, încet, valorile trebuie să se aşeze“, interviu în „Observator“, Nr.700.

[14] Vezi: Carmen Neamtu, în „Observator”, Nr. 2305, p.2, „Se poate spune că poezia este la mâna femeii?”

[15] Carmen Neamţu, în „Levure Littéraire”, Nuumero 3, „I envy with all my heart”.

BDD-V46 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:52 UTC)

D-le Vasile Dan, cum se manifestă invidia pe teritoriul atât de sensibil al literaturii?; Aţi simţit şi simţiţi invidia pe pielea dvs., cum vă raportaţi la ea?; Aţi invidiat vreun confrate literat cu mai multe premii literare, mai bine cotat/văzut în capitală?; Care sunt armele invidiosului?; Există un antidot pentru invidie?; Dacă ar fi să creionaţi un portret al invidiosului, cum ar arăta el?;

Uneori, invitaţii îi solicită jurnalistului un *gentleman agreement*, adică îi cer să vadă articolul înainte de publicarea acestuia în pagina de ziar. Dacă timpul o permite, se poate răspunde la această solicitare a invitatului, fără să fie acceptate noi afirmaţii care să le contrazică pe cele iniţiale. Se recomandă trimiterea doar a **textului brut** , aşa cum a fost transcris de pe banda reportofonului sau din însemnările ziaristului. Intervievatorul nu este obligat să primească indicaţii de tehnoredactare (alegerea titlului, a şapoului, a intertitlurilor, a explicaţiilor la fotografii etc.) de la invitatul său.

Există situaţii în care ***numele celui intervievat*[16] *vă poate sugera una dintre întrebări***. Iată de exemplu cazul actriţei de la Teatrul Clasic „Ioan Slavici" din Arad, Carmen Vlaga. Într-o întrebare, pe parcursul dialogului, se poate porni de la acest joc de cuvinte: *Vlaga joacă fără vlagă*, adică fără nerv, aplomb, adică prost, neinspirat! Şi acum întrebările posibile: *Carmen Vlaga joacă fără vlagă uneori? Cum reuşeşti să te remontezi după o zi de repetiţii solicitante?;*

În loc să-ţi întrebi invitatul, cu formula banală şi tocită de atâta folosire, „*Cum se vede viaţa la (înălţimea celor) 60 de ani?",* poţi reformula: „*La greci, ca şi la evrei, senectutea începe la 70 de ani. Vă aflaţi încă departe de această vârstă, şi totuşi, 60 de ani constituie un prag. Cum se văd, de la această înălţime, viaţa, literatura, cultura?"* Sau, în locul întrebării: *„Cum vă simţiţi la revenirea în ţară?",* puteţi opta pentru o altă variantă de întrebare, care să vă aducă o mărturisire în plus din partea invitatului: „*Sunteţi plecat din România de aproape zece ani. Acum, când reveniţi pentru perioade mai lungi în Arad, ce impresie vă dă mai mult de gândit?"*

Interviul cu scriitorul Gheorghe Schwartz a fost realizat de ziua acestuia, la împlinirea a 60 de ani, când a fost sărbătorit de colegi şi prieteni la Salonul Roşu al teatrului. Întrebările banale: *„Cum vă simţiţi la această vârstă?*"; *„Ce vă mai doriţi acum?"; „Ce cadou aţi vrea să primiţi?"* sunt uitate, lăsând loc unor alte curiozităţi ale jurnalistului care încearcă să evite întrebările-clişeu întrebuinţate de obicei la sărbătoriri ori aniversări: *Domnule Schwartz, n-am să cad în capcana unei întrebări clişeu de genul: cum vă simţiţi la 60 de ani. V-aş întreba: spaima cea mai mare care vă este?; Cu vârsta câştigăm în înţelepciune sau ne încărcăm de superficialitate, de plictis?; În 16 septembrie veţi fi sărbătorit de prietenii scriitori, la teatru. Cred că veţi auzi foarte des complimentul cum că nu vă arătaţi vârsta aceasta. V-aţi întrebat de ce îmbătrânesc oamenii atât de diferit?; Dumneavoastră ce aţi pierdut odată cu înaintarea în vârstă?; Şi care e cel mai mare câştig care vine odată cu înaintarea în vârstă?; O ultimă întrebare-îndrăzneală, d-le Schwartz. Geo Bogza se confesa: „Mi-e groază să fiu, să ajung cadavru". Ce aţi spune dumneavoastră?*

Profesorul William Zinsser[17] este convins că jumătate din tehnicile intervievării sunt învăţate, iar restul ţine de instinct, de ştiinţa de a şti cum să faci ca persoana din faţa ta să fie relaxată, să ştii când să insişti, când să asculţi, când să te opreşti ("*half of the skills is purely mechanical, the rest is instinct").* Şi toate pot fi învăţate odată cu experienţa acumulată. Şi în

[16] De exemplu, actorul Dem Rădulescu era alintat de prieteni şi actori cu apelativul „Bibanul".
[17] On Writing Well, An Informal Guide to Writing Nonfiction, 3rd ed., New York: Harper&Row, 1985, p.78.

BDD-V46 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:52 UTC)

urma unei documentări temeinice asupra invitatului. Astfel, talentul nu se manifestă decât punând în forme şi modalităţi gazetăreşti: fapte, date, episoade ale experienţei de viaţă, de muncă ale unor oameni despre care scrii acum.[18]

Deseori, în interviurile în formă liberă care ocupă o pagină de ziar, ziaristul care doreşte să descopere persoana invitatului în ipostaze surprinzătoare, îi aplică intervievatului „tratamentul Proust". Chestionarul lui Proust[19] este un set de întrebări folosite în jocurile de societate, prezent în albumele naive ale primei copilării. „Într-o formă sau alta, sub titlul de «oracole», «teste de aptitudini» sau de «cultură generală» fiecare dintre noi am completat astfel de liste de preferinţe, antipatii, dorinţe, idealuri, autocaracterizări. În fond, e vorba de-un rudiment de test psihologic, din care, evident, poţi trage orice concluzie, sau niciuna. Numele sub care e cunoscut - chestionarul lui Proust - provine de la răspunsurile date acestei «grile» de către Marcel Proust, păstrate în jurnalul prietenei sale, Antoinette Faure[20]. Ulterior, ele au fost preluate în zeci şi zeci de variante, adaptate, refăcute, aduse la zi etc. (…). Într-o formă puternic modificată, Nicolae Manolescu a răspuns la un astfel de chestionar într-o carte din 1984, Julien Green şi mătuşa mea".

Iată celebrul Chestionar Proust. În paranteză puteţi citi răspunsurile date de Marcel Proust:

1. Principala trăsătură a caracterului meu. (Proust: Nevoia de a fi iubit şi, mai precis, nevoia de a fi mângâiat şi răsfăţat, mai mult chiar decât nevoia de a fi admirat).

2. Calitatea pe care o prefer la un bărbat. (Proust: Farmecele feminine.)

3. Calitatea pe care o prefer la o femeie. (Proust: Însuşirile bărbăteşti şi directeţea camaraderească.)

4. Ce apreciez cel mai mult la prietenii mei. (Proust: Faptul că sunt tandri cu mine, dacă persoana lor e suficient de sofisticată pentru a da un preţ mare tandreţei lor.)

5. Principalul meu defect. (Proust: Să nu ştiu, să nu pot să vreau)

6. Ocupaţia mea preferată. (Proust: Să iubesc.)

7. Visul meu de fericire. (Proust: Mi-e teamă că nu e destul de înalt, nu îndrăzesc să-l spun, mi-e teamă că-l voi distruge spunându-l.)

8. Care ar fi cea mai mare nefericire a mea. (Proust: Să nu le fi cunoscut pe mama şi bunica.)

9. Ce-aţi vrea să fiţi? (Proust: Eu însumi, aşa cum m-ar vrea oamenii pe care-i admir.)

10. Ţara în care-aş vrea să trăiesc. (Proust: Aceea în care lucrurile pe care le vreau s-ar realiza ca prin farmec şi unde tandreţea e întotdeauna împărtăşită.)

11. Culoarea preferată. (Proust: Frumuseţea nu se află în culori, ci în armonia lor.)

12. Floarea preferată. (Proust: A ei, şi apoi, toate.)

---

[18] Ion Şinca, în „Presa Noastră", Nr.4 (203), în artic. „Câteva consideraţii despre rolul şi locul activităţii de documentare", p.19. Investigaţia documentară îl pune pe reporter în situaţia de a emite judecăţi de valoare, de a face aprecieri, fiind în opinia autorului citat, „o operă de gândire" ce implică studiu, observare atentă, pasionantă, artă de a comunica cu oamenii, dar şi „curiozitate gazetărească, atunci când te zbaţi pentru a descoperi fapte, apisoade cu semnificaţii largi, profunde" (p.21).

[19] Termenul este explicat pe larg de scriitorul Mircea Mihăieş în articolul „Aţi completat vreodată chestionarul lui Proust?", în „România Literară", Nr:25 (26.06. 2009 – 02.07.2009), p.2.

[20] Varianta ale cărei răspunsuri s-au păstrat între documentele familiei Faure (Felix Faure, tatăl Antoinettei, avea să ajungă peste câţiva ani preşdintele Franţei!) datează din 1890, când viitorul scriitor era voluntar la Regimentul de infanterie 76 din Orléans. Textul a fost regăsit în 1924, la doi ani după moartea sa, şi a circulat sub denumirea Marcel Proust par lui-męme. Manuscrisul a fost vândut la licitaţie în 2003, pentru suma de 102.000 de euro. Deşi jurnalul Antoinettei Faure era ţinut în engleză, Proust a ţinut să răspundă în franceză, modificând uşor întrebările.

BDD-V46 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:52 UTC)

13. Pasărea preferată. (Proust: Rândunica).
14. Prozatorii mei preferaţi. (Proust: Astăzi Anatole France şi Pierre Loti.)
15. Poeţii mei preferaţi. (Proust: Baudelaire şi Alfred de Vigny.)
16. Eroul meu preferat. (Proust: Hamlet.)
17 Eroina mea preferată. (Proust: Bérénice.)
18. Compozitorii preferaţi. (Proust: Beethoven, Wagner, Schumann.)
19. Pictorii preferaţi. (Proust: Leonardo da Vinci, Rembrandt.)
20. Eroii din viaţa reală. (Proust: Darlu, Boutroux.)
21. Eroinele din istorie. (Proust: Cleopatra.)
22. Băutura şi mâncarea preferate. (Proust nu răspunde.)
23. Numele preferat. (Proust: N-am decât unul deodată.)
24. Ce detest cel mai mult. (Proust: Ceea ce e rău în mine.)
25. Personajele istorice pe care le detest cel mai mult. (Proust: Nu sunt suficient de instruit ca să răspund.)
26. Fapta militară pe care-o admir cel mai mult. (Proust: Voluntariatul meu.)
27. Darul natural pe care-aş vrea să-l am. (Proust: Voinţa şi seducţiile.)
28. Cum aş vrea să mor. (Proust: Mai bun - şi iubit.)
29. Starea de spirit actuală. (Proust: Plictiseala de a mă fi gândit la mine pentru a răspunde la toate aceste întrebări.)
30. Greşeli care-mi inspiră cea mai multă indulgenţă. (Proust: Cele pe care le înţeleg.)
31. Deviza mea. (Proust: Mi-ar fi prea frică să nu-mi poarte ghinion!)

Un interviu reuşit este acela în care jurnalistul obţine informaţiile de care are nevoie prin dobândirea încrederii interlocutorului său, prin deschiderea sa spre dialog. John Brady vorbeşte chiar de o „ştiinţă“[21] a dobândirii încrederii invitatului. Acest lucru se poate obţine numai prin cunoaşterea intervievatului. Invitatul care observă că dialoghează cu o persoană care ştie despre ce vorbeşte, documentată, îşi respectă interlocutorul tocmai pentru că primeşte de la el acelaşi tratament.

Larry King, longevivul intervievator al postului de televiziune CNN, divulgă[22] câteva din secretele interviurilor sale reuşite. King îi sfătuieşte pe tinerii jurnalişti să nu-şi facă o listă cu întrebările formulate în detaliu, ci să-şi scrie într-un carneţel câteva „cuvinte-cheie“ care să le amintească de problematicele pe care vor să le abordeze în interviu. Astfel, veţi pune atâtea întrebări până când veţi epuiza problema! Un alt sfat al lui King este acela de a vă privi interlocutorul în ochi. Nu sunteţi duşmanul lui, dar nici nu vă lăsaţi păcălit de strategiile sale, punctează ziaristul, care e adeptul întrebărilor deschise şi simple, care să nu-i dea invitatului posibilitatea de a divaga. În fine, nu uita să şi „taci inteligent“! Dacă răspunsul primit e prea scurt ori neconvingător, priveşte-ţi în ochi invitatul ca şi cum ai aştepta continuarea. Versaţii, scrie King, replică: *Răspunsul acesta răspunde întrebării dumneavoastră?* Voi nu răspundeţi cu da sau nu, ci reformulaţi-vă întrebarea pentru a obţine răspunsul dorit.

La capitolul AŞA NU, Larry King[23] le recomandă tinerilor săi confraţi:

[21] John Brady, The Craft of Interviewing, Cincinnati, OH: Writers Digest Books, 1976, p.68.
[22] Larry King, Secretele comunicării. Cum să comunici cu oricine, oricând şi oriunde, Ed. „Amaltea“, Bucureşti, 2002.
[23] După King, secretul unei bune conversaţii e „să ştii să pui o întrebare“. Iată şi alte câteva sfaturi oferite de ziarist: „Nu poţi avea succes când vorbeşti cu oamenii dacă nu îi faci să creadă că te interesează ceea ce îţi spun, sau dacă nu îi respecţi“.; „Ignoranţi suntem cu toţii în domenii diferite. Fiecare e expert în ceva. Fiecare

BDD-V46 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:52 UTC)

1. Nu puneţi două întrebări în una singură.
2. Nu puneţi non-întrebări, nu emiteţi judecăţi de valoare sau întrebări cu un răspuns previzibil.(În acest sens, King dă un exemplu de întrebare greşită, adresată actorului Paul Newman: „*Poate fi ceva mai rău decât pierderea unui copil?")*
3. Nu încărcaţi întrebarea cu detalii pentru a arăta ce documentaţi sunteţi.
4. Pregătiţi-vă precaut întrebările sensibile, ca invitatul să nu poată evita răspunsul. (Se zvonea că senatorul american Ted Kennedy ar avea probleme în mariaj. Astfel că acesta este întrebat în doi timpi: „*Până unde credeţi că trebuie să meargă presa cu separaţia dintre viaţa privată şi cea publică a unui demnitar?"; „Cum arată acum situaţia dumneavoastră matrimonială?"*)
5. Nu folosiţi niciodată umorul împreună cu aceste fraze tocite de atâta întrebuinţate: „*Staţi să vă spun un banc scurt*"; „*Mi s-a întâmplat ceva nostim azi când veneam încoace"*; „*Ştiu un banc bun, o să vă placă. E într-adevăr haios"; „Asta îmi aminteşte de o glumă. Poate că o ştiţi deja, dar eu tot v-o spun"*.

Decât să încheiaţi interviul în formula: „*Ceea ce îmi spuneţi îmi aminteşte de un banc bun pe care desigur că îl ştiţi, dar eu tot o să vi-l spun, căci poate ascultătorii nu-l cunosc",* mai degrabă întrebaţi-vă invitatul dacă mai are ceva de adăugat. Dacă acesta n-a răspuns la unele întrebări sau a răspuns neconvingător, arătaţi-i, în final, dezamăgirea că n-a lămurit toate problemele pe care aţi fi vrut să le clarifice. Tot acum, cereţi-i permisiunea invitatului dumneavoastră de a-l putea contacta în cazul în care veţi avea nevoie de lămuriri suplimentare.

---

are cel puţin un subiect despre care îi place să vorbească".; „Întrebările generale (cu răspunsuri monosilabice) sunt duşmanii bunei conversaţii". De aceea, ele trebuie reformulate. Citãm doar un singur exemplu în acest sens: întrebarea „Nu-i aşa că vremea asta toridă e îngroziotoare?" Este reformulată de King astfel: „Verile astea toride pe care le avem de la o vreme încoace mă fac să cred că o fi ceva adevărat în toată povestea asta cu efectul de seră. Tu ce părere ai?" Evitaţi o replică precum: „Aaaa, sunt un mare admirator al dumneavoastră, încă de când eram copil!" Fie că vrei, fie că nu, remarcile de genul acesta le spun celebrităţilor că au îmbătrânit. „Iată ce îi cer unui invitat potenţial: pasiune pentru munca sa; capacitatea de a explica pe înţelesul tuturor în ce constă munca sa, în aşa fel încât să trezească interesul telespectatorilor şi să-i facă să vrea să afle cât mai multe; spirit de contradicţie; simţul umorului, preferabil cu o tentă de auto-ironie. Francheţea, entuziasmul şi dorinţa de a asculta vor face din tine un maestru al conversaţiei în orice ocazie". Şi Brendan Hennessy remarca importanţa jurnalistului bun ascultător, sfătuindu-i pe tineri să-şi înfrâneze orice „aură de importanţă", să încerce să zâmbească mai des: „Gândeşte-te la orice conversaţie ca la o oportunitate. Indiferent de calităţile tale de vorbitor, nu uita: dacă ai impresia că nu eşti bun la asta, poţi fi bun; dacă ai impresia că eşti bun la asta, poţi fi şi mai bun".

BDD-V46 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:09:52 UTC)